

Jonavos globos namų mėtraštis
2018 m. Balandžio mėn. Nr. 48
naujienos

APIE MŪS IR MUMS

Vadovo žodis

Atrodo tik buvo Šv. Kalėdos, o jau prabėgo ir Šv. Velykos. Prabėgo... nes jau viskas mūsų gyvenime tik bėga. Kažkur dingo LAIKAS ramiems pasisėdėjimams ant pievutės, pasivaikščiojimams po mišką ar parką, ramiems pašnekėsiam prieš puodelio arbatos su geriausiais savo draugais ir dar daug daug kam maloniam jo nebeužtenka. Ar taip ir bus visą likusį gyvenimą, ar viskas tik mūsų galvose ir mūsų noruose kažką esminio keisti?

Linkiu, kad gražiausias bundančios gamtos stebuklas Jus sustabdytų ir leistų pasimėgauti žalsvu bundančiu lapeliu, pirmuoju kiaulpienės žiedu ir pasimėgauti akimircai sustojusiu laiku...

nuoširdžiai Jūsų direktorė Dalia Astrauskienė

Mėnesio Tema

Šv. Velykos: simbolika ir reikšmė

VELYKOS – gamtos atbudimo, pavasario džiaugsmo ir linksmybių šventė. Senovės lietuviams tai buvo didžioji pavasario šventė, kuri dabar atitinka krikščionių Velykų laiką. Ji kilnojama – švenčiama pirmąjį mėnulio pilnaties sekmadienį po pavasario lygiadienio. Velykų pavadinimas kilęs iš žodžio „vėlės“. Seniau buvo tradicija tą dieną lankyti mirusiųjų kapus, nunešti jiems maisto – kiaušinių. Mūsų protėviai tikėdavo, kad, atėjus pavasariui, vėlės atsikelia iš žemės. Pirmasis perkūnas jas priversdavo sugrįžti į kapus. Tikėta, kad mirusiųjų vėlės išlenda su atgimstančia gamta, pasitraukia po pirmojo Perkūno.

Įdomios, labai įvairios Velykų bažnytinės apeigos, kurios prasideda didžiosios savaitės viduryje. Sudedamoji dalis – Didysis pasninkas (nuo didžiojo trečiadienio iki Velykų). Žinomos didžiojo trečiadienio silkių išvaymo apeigos. Jos primena, kad seniau per šį pasninką net silkes būdavo draudžiama valgyti.

Didįjį ketvirtadienį nutyla (užsigavi) net bažnyčių vargonai. Tai tęsiasi iki šeštadienio. Bažnyčioje skambinama tik tarškučiais. Tą dieną sargyboje prie Kristaus karsto budi jaunimas.

Didįjį šeštadienį pagal tradiciją bažnyčioje šventinamas vanduo ir šventoriuje iš senų kryžių ir medinių dievukų sukuriamas šventas laužas. Jo ugnis pašventinama. Žmonės (dažniausiai jaunimas) pasiima laužo ugnelės ir nešasi namo, kad ja įžiebtų savo namų židinio ugnį. Skolintis Velykų ugnies nepriimta, nes tikima, kad tokia ugnimi užkūręs židinį, gali namus sudeginti. Iš bažnyčios parsinešama ir šventinto vandens. Juo pašlakstomi (pakrapijami) visi namiškiai, sodyba ir jos pastatai, gyvuliai, o likęs vanduo daug kur supilamas į šulinį, kad vanduo visada būtų švarus ir sveikas.

Šeštadienio vakarą visi gerai nusiprausia, pasipuošia ir vėl skuba į bažnyčią – „ant mišparų ir Prisikėlimo“. Meldžiamasi iki pat paryčių. Tą naktį daugelyje Lietuvos vietų bažnyčioje pasirodydavo kaukininkai (persirengėliai). Populiariausi personažai: velniai, baidyklės, žydai. Jie stengdavosi išjudinti besimeldžiančius savo sodiečius.

Sulaukus sekmadienio ryto, apie bažnyčią eina Prisikėlimo procesija, kurioje groja ir kaimo muzikantai.

Parėjusieji iš bažnyčios namo, pasveikina su šventėmis namiškius ir kartu su visa šeima sėda už šventinio stalo. Pirmąją Velykų dieną į svečius, jei nėra pakviesti, niekas nevaikšto. Didžiosios linksmybės, pramogos prasideda antrąją Velykų dieną.

Iki pat šiol Velykų simbolis ir pagrindinis patiekalas – kiaušinis. Kodėl?

Kiaušinis nuo pagonybės laikų simbolizuoja gyvybės atsiradimą, vaisingumą, kosmosą. Žmonės tikėdavo, kad pradaužus kiaušinį iš jo išlenda gemalu pasivertusios gyvatės gyvybė. Kiaušiniams mūsų protėviai priskirdavo nemažai gydomųjų galių. Tikėta, kad jie gydo žaizdas, o žaliais kiaušiniiais gydytas moterų nevaisingumas. Velykų kiaušiniams būdavo priskiriamos ypatingos galios. Tikėta, kad Velykų kiaušinius užkasus laukuose, pastarieji tais metais duos gerą derlių.

Gyvatės laikytos požemio gyventojomis. Tikėta, kad jos globoja derlių, pasirodžiusios pavasarį, prikelia augmeniją ir gyvūniją. Žmonės buvo įsitikinę, kad ir mirusiųjų vėlės iš anapus žemėje pasirodo gyvatės pavidalu. Margučių ridenimas pažeme per Velykas simboliškai reiškia žemės gyventojų – gyvačių – budinimą.

Kiaušinių marginimas: Nuo seno tikėta, kad jis turi magiškos galios. Lietuvoje rasta margintų kiaušinių, kurie mus pasiekė dar iš XIII a. Lietuvoje kiaušiniai dažniausiai marginami rašytiniu, skutinėtiniu ir tepliotiniu būdu. Kiaušiniai marginami Velykų šeštadienį. Saulučių skutinėjimas ant kiaušinių – tai viltis, kad metai bus saulėti, žvaigždučių skutinėjimas – laukams netrūks šviesos nei dieną, nei naktį, žalčiukų skutinėjimas – pavasarį pabus gyvybė. Raudona kiaušinių, jų raštų spalva simbolizuoja gyvybę, žalia – bundančią augmeniją, geltona – prinokusius javus, juoda – žemę, mėlyna – dangų. Namuose saugomi margučiai turėdavo saugoti sodybą nuo Perkūno.

Velykė: Gerokai primirštas Velykų personažas, savotiškai panašus į Kalėdų senelį. Seniau Velykų rytą vaikai prabudę dažnai rasdavo ant namų palangės padėtų dovanų – po du kiaušinius. Tai būdavo Velykės dovana. Vaikai tikėdavo, kad ji, anot mažylių tėvelių pasakojimų, gyvena kažkur pamiškėje, moka gražiai marginti kiaušinius, atėjus pavasariui, primargina jų daugybę, sudeda visus į vaško arba cukraus vežimą, pasikinko į jį miško ilgaausius ir išvažiuoja pas gerus vaikus. Naktį visus juos aplanko ir apdovanoja.

Velykų eglutė: Seniau ji daug kam būdavo įprasta. Ją žmonės patys pasidarydavo: prie tiesios šakos pririšdavo eglės šakeles, padarydavo eglutės formos medelį, jį papuošdavo pavasarį išsprogusiais žilvičio kačiukais, forminiais sausainukais, popieriniais paukščiukais, gėlytėmis, medelyje padarydavo lizdelių, į juos įstatydavo po 9-12 kiaušinių. Tikėta, kad Velykų eglutės kiaušiniai žmogui neša laimę.

Atvelykis. Dar vadinamas Velykėlėmis. Švenčiamas pirmąjį sekmadienį po Velykų. Tą dieną ridenami kiaušiniai, supamasi sūpynėse, krikšto motinos lanko savo krikšto vaikus.

Pramogos, apeigos

Miegančiųjų žadinimas, velykavimas: Iki Velykų kiekvienas stengiasi, kad išsprogtų jo iš pamiškės parsineštos beržo šakelės. Velykautojai stengiasi prabusti anksti ryte ir, pasiėmę išsprogusias beržo šakeles, nuplakti (pažadinti) kitus. Tie, kuriuos užtinka bemiegančius ir nuplaka, turi duoti velykautojui bent po kiaušinį.

Kiaušinių ridinėjimas: Ridinėjama visoje Lietuvoje ir ne bet kaip, o per specialiai padarytą lovelį. Visi stengiasi toliausiai nuridenti savo kiaušinį, nes tik taip įmanoma tapti nugalėtoju ir pavasarij patikėti, kad tie metai tau bus tikrai laimingi, kad viskas puikiai seksis.

Kiaušinių mušimas: Žaidime dalyvauja tiek vaikai, tiek jauni, tiek ir seni. Žaidimo esmė – išsiaiškinti tą, kuris moka išsirinkti stipriausią kiaušinį (medinis, kitas, dirbtinai sutvirtintas, sustiprintas kiaušinis netinka).

Kiaušiniavimas: Kiaušiniauti įprasta tik mažamečiams vaikams (iki 7-8 metų amžiaus). Atėjęs į svečius, vaikas turi padeklamuoti posmą „Aš mažas vaikelis, kaip pupų pėdelis, prie ... (slenksčio?) stoviu, kiaušिनuko noriu“. Po to jis turi įsikišti pirštą į burną ir laukti. Tai ženklas, kad vaikas nori vieno kiaušinio. Jei įsikiši du pirštus, reiškia, kad prašai dviejų. Daugiau gviestis nereikėtų, nes kuklumas puošia ir mažus vaikus...

Dėdinėjimas: Jaunuoliai per Velykas pramogaudami prasimano ir dėdinėti – eiti pas merginas prašyti kiaušinių. Viskas gerai, jei mergina tais kiaušiniais iš anksto yra apsirūpinusi, o jei ne, vyriokai gali paimti ją už parankių, nuvesti į vištidę ir patupdyti į vištos gūžtą, kad ši kiaušinį išperėtų...

Lalavimas: Tradicinė Velykų apeiga. Kaimo gyventojai pasiimdavo barškalus, eidavo apie laukus ir barškindami dainuodavo dainas, kurių priedainiuose būdavo „ai lalu lalu“, „ei lalo“ ir kt. Taip, lalautojų supratimu, jie kviesdavo visas dangaus ir žemės galias, kad šios laukams ir jų šeimininkams lemtų gerą derlių, sotų gyvenimą. Kartu lalauninkai prisirinkdavo ir įvairiausių vaišių, kuriomis žmonės juos apdovanodavo už dainas ir palinkėjimus.

Laistymasis vandeniū: Tai Velykų ryto laistymosi vandeniū tradicija, kai anksti ryte vaikinai eidavo vandeniū laistyti merginų. Eidami nešdavosi butelį vandens, su šventėmis pasveikindavo sutiktuosius, o užėję į trobą, kurioje gyvendavo merginos, paspausdavo rankas šeimininkams, o sveikindami moteris ir merginas, joms į delnus po truputį įpildavo vandens, po to tuoj pat vandenį nušluostydavo rankšluosčiu. Tokius laistytojus šeimininkai sodindavo už vaišių stalo.

Supimasis sūpuoklėse: Dabar tai dažniausiai tik vaikų ir jaunimo pramoga, o seniau supdavosi ir vyresnio amžiaus žmonės. Tikima, kad kuo aukščiau per Velykas įsisupsi, tuo aukštesni bus linai, tuo ilgesnis jų pluoštas. Supantis dainuojamos sūpuoklinės dainos. Sūpynės dažniausiai įrengiamos ant kalnelių, tarp dviejų greta augančių medžių.

Velykiniai draudimai:

- * Velykų dieną negalima ilgai miegoti – galvą ilgai skaudės.
- * Skaudės galvą ir jei Velykų dieną galvą šukuosi (šukuok tik Velykų išvakarėse).
- * Nedera pirmąją Velykų dieną į svečius vaikščioti. Jei vis dėlto kas nors ateina, tam reikia duoti kailinius blusinėti.
- * Per Velykas negalima žemės judinti ar kitaip ardyti, nes priešingu atveju vasarą ledai javus išmuš.

Neužmirškite, kad...

- * Velykų dieną reikia šaudyti į viršų (seniau šaudydavo net bažnyčių šventoriuose). Taip nubaidysite nuo gyvenvietės, namų visas negandas, piktas dvasias.
- * Jei Velykų rytą, dar prieš saulėtekį, nusiprausite šaltu vandeniū, jokie skauduliai neaugs.
- * Velykų rytą nuluptų kiaušinių kevalus sudeginsite krosnyje – naminiai paukščiai geriau iš kiaušinių risis.
- * Kad namuose visus metus būtų skalsa, pirmąjį nuluptą kiaušinį prie Velykų stalo supjaustykite į tiek dalių, kiek už stalo sėdi žmonių, visiems jiems po dalelę to kiaušinio padalinkite.

Gyventojų skyrelis _____

Šv. Velykų atgarsiai

Šv. Velykos šiomet su lietučiu, vėju, su vis dar miegančiu ir tingiai bundančiu pavasariu, bet visgi Velykos po truputį pranašauja atbundančios gamtos džiaugsmą. Globos namuose prie bendro šventinio stalo susėdo tiek gyventojai, tiek tą dieną dirbančios moterys. Visi su džiugesiu minėjo Kristaus prisikėlimo šventę. Akys raibo nuo margučių gražumo ir vaišių gausos. Margučius marginti padėjo VŠĮ „Noriu augti laimingas“ savanorės ir mūsų darbščiosios įstaigos moterys. Sunku buvo išsirinkti gražiausią ir tvirčiausią margutį, bet labai smagu buvo ieškoti kaimyno, su kuriuo būtų galima patikrinti margučio stiprumą. Sielą džiugino ir tai, kad niekas neskubėjo pakilti nuo stalo, gyventojai vaišinosi, bendravo, kai kas tiesiog sėdėjo, šypsojosi ir džiaugėsi dabarties akimirka.

Šv. Velykų proga Globos namuose lankėsi Chemikų veteranų klubo kolektyvas. Netrūko smagių ritmų, melodingų dainų, įvairių instrumento skambesio! Gyventojai kolektyvui pritarė plodami, dainuodami, mušdami į taktą – visgi ir tarp mūsų yra nemažai dainingų žmonių!

Su šypsenomis, pakylėti geros nuotaikos pasitinkame žalią pavasarį ir visiems linkime stiprios sveikatos!!!

Balandžio mėnesį GIMUSIEJI

Gyventojai

<i>Liongina Koncevičiūtė</i>	<i>Balandžio 1 d.</i>
<i>Efemija Šimbarienė</i>	<i>Balandžio 1 d.</i>
<i>Juozapas Gadliauskas</i>	<i>Balandžio 7 d.</i>
<i>Mindaugas Utka</i>	<i>Balandžio 10 d.</i>
<i>Marija Godliauskienė</i>	<i>Balandžio 11 d.</i>
<i>Julius Šnioka</i>	<i>Balandžio 11 d.</i>
<i>Jonas Šuliokas</i>	<i>Balandžio 14 d.</i>
<i>A. Aldona Gliudeliienė</i>	<i>Balandžio 15 d.</i>
<i>Edvardas Makarovas</i>	<i>Balandžio 22 d.</i>
<i>Edvardas Vainauskas</i>	<i>Balandžio 23 d.</i>
<i>Kazimieras Rutkauskas</i>	<i>Balandžio 25 d.</i>
<i>Zinaida A. Sarapinienė</i>	<i>Balandžio 30 d. 85 m.</i>

Darbuotojai

<i>Sigita Zviegienė</i>	<i>Balandžio 2 d.</i>
<i>Jolanta Kliknienė</i>	<i>Balandžio 5 d.</i>
<i>Danutė Lašienė</i>	<i>Balandžio 21 d.</i>
<i>Loreta Pauplienė</i>	<i>Balandžio 21 d.</i>

Anekdotai

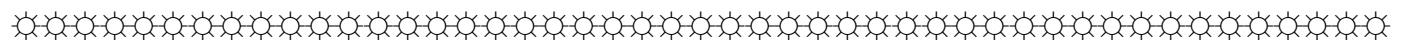
Žydrūnas Savickas nunešė šlapimo analizę į poliklinikos laboratoriją. Po keleto dienų gavo atsakymą: „Tyrimų atlikti nepavyko – neatsukom stiklainio“.

Ligonis:

- Daktare, kodėl mano kojos vis juoduoja ir juoduoja?*
- O jūs bandėte jas plauti?*

- Daktare, turiu problemą.*
- Rūkote?*
- Ne.*
- Geriate?*
- Ne.*
- Žmonai ištikimas?*
- Taip.*
- Tai kuo skundžiatės?*
- Daktare, aš visą laiką meluoju.*

Anekdotai

Pamąstymai

Mūsų kelias – ne švelni žolė. Tai kalnų takas su daugybe uolų. Bet jis veda aukštyn, į priekį, link saulės.

Ruth Westheimer
(Amerikos visuomenės veikėja, gim. 1928)

